

BIBLIOTHEEK VOOR BIJBELSCHE
OPVOEDKUNDE

Onder Redactie van C. M. TANKINK
HOENDERLOO

No. 3

EERGEVOEL

DOOR

A. JANSE.

TWAALFDE JAARGANG
1928

UITGAVE
DRUKKERIJ STICHTING HOENDERLOO

Wanneer iemand *het schoone* liefheeft met een opmerkzaam hart en dáárdoor *zichzelf* smaakvol kleedt, dan is dat écht.

Maar wanneer een pronker *zichzelf* bovenmate bemint, en deswege in zijn dwaze zelfliefde alle mooie dingen om zijn persoon wil hangen, dan is dat leelijk.

Wanneer iemand voor *het recht* gevoelt als voor iets groots waaronder hij buigen zal als 't moet, en dáárdoor ook voor *zichzelf*, voor *eigen* recht, opkomt, dan maakt dat indruk.

Maar wanneer iemand voor *zichzelf* gevoelt als voor iets groots waarvoor alles buigen moest, en in dien waan altijd schermt over eigen rechten, dan verveelt dat.

Wanneer iemand oog heeft voor de *eere en de heerlijkheid* der dingen en dáárom ook voor *zichzelf* weet te waardeeren en te bewaken wat hem eere is, dan is dat kostelijk.

Maar wanneer iemand „hoog in zijn wapens” is en daardoor gedurig „op de teenen getrapt” wordt, zoodat het in den omgang met hem oppassen wordt om toch vooral „zijn eer niet te na te komen”, dan is dat lastig.

Zooals *echt* schoonheidsgevoel is bij hen die de *schoonheid* beminnen

en zooals *waarachtig* rechtsgevoel leeft bij hen die het *recht* eerbiedigen,

zoo is ook *zuiver eergevoel* te zoeken bij degenen die oog hebben voor *de eere*, voor de heerlijkheid der dingen en der menschen.

't Gevoel voor eigen schoonheid, eigen recht, eigen eer, is maar een bijzonder geval; 't is slechts een bepaalde toepassing bij onszelve van de liefde voor schoonheid, van den eerbied voor 't recht en van 't gevoel voor *eere*.

't Is daarom erg jammer, dat het spraakgebruik de beteekenis van „eergevoel” heeft beperkt tot „gevoel voor *eigen eer*”.

Want er is veel meer „eere” in de wereld dan de mijne en ook voor die andere behoort ik „gevoel” te hebben.

Wanneer het woord „eere” zijn objectieve beteekenis had be-

houden, die het in den Bijbel heeft, dan zou 't woord „eergevoel” hetzelfde breede gebied kunnen betreffen als nu 't woordje „rechtsgevoel”.

Ons „rechtsgevoel” getuigt tegen onrecht dat men anderen aandoet; zoo zou ons „eergevoel” ook „geraakt” worden als men iemands eere te na kwam.

In den Bijbel komt het woord „eere” veel voor. Maar zeer zelden als „eigen eer”. En dan nog in ongunstigen zin. De Farizeën zochten *eigen eer* (Joh. 5 : 44) en de Heere Jezus wees de gedachte af als zou Hij eigen eere gezocht hebben (Joh. 7 : 18 en Joh. 8 : 54).

Niettemin is eigen eer geen *kwaad* geacht in de H. Schrift, want daarin, dat alles op de rechte waarde wordt geschat en gewaardeerd, krijgt vanzelf ook het *eigene* stilzwijgend, als vanzelfsprekend, zijn eere.

In den Bijbel staat de „eere die van God is” voorop. Hij is zóó groot, zóó vol van majesteit en heerlijkheid, en Zijn werken vertellen zóó Zijn eere voor ieder mensch die niet blind en doof en dood is, dat het gevoel voor de eere van Hem wel al het andere zou overtreffen. — De verlossing in Christus, de genade Gods over Zijn volk, opent onze oogen daarvoor — en voor nog veel meer — en ieder gezicht op dien veelvuldigen rijkdom van eere dringt het hart der vromen tot herinnering en uitzegging van de bekende psalmwoorden: „Geef den HEERE de eere Zijns Naams”. (Ps. 29 : 2).

Zooals nu de vreeze des Heeren het beginsel der wijsheid is — zoo is ook het eeren van God (het gevoelen voor de eere die van God is) het grondbeginsel voor het opmerken van de *eere* van dingen en menschen.

De H. Schrift is ook daarbij van zoo groote beteekenis om ons verder te leiden op dat pad.

In het vijfde gebod — en voorts heel de Schrift door — wordt *eere* toegekend aan het *ouder* zijn. Daarom, eert uw vader en moeder, dus ook: heb gevoel voor die eere uwer ouders.

Zoo krijgt ook de Koning eere, want hij regeert bij de gratie Gods, om recht te doen in den Staat. En verder is daar de eer der volken, van eigen volk, de eer van familie en huis, de eer aan de vrouw gegeven als de zwakkere (1 Petr. 3 : 7) en de eer, die we aan „een iegelijk” schuldig zijn. (1 Petr. 2 : 17)

Nu spreekt het vanzelf dat *ik* ook behoort bij „een iegelijk”; dat *ik* als huisvader de eere des huisvaders heb en ontvangen

moet; dat *ik* als familielid mede draag de eer der familie en als Nederlander onze nationale eere mee hebben mag, samen met heel ons volk. Dat spreekt zóo vanzelf, dat hier niet eens apart over *mijn* eere behoeft gesproken te worden.

We zagen echter, dat er verschil is in heerlijkheid. De eene huisvader heeft veel meer huisvadereere dan de andere. 't Maakt toch verschil of een vader zes kinderen „met eere” grootbrengt of dat er een zijn twee kindertjes „moet verwaarloozen” omdat hij en mevrouw toch minstens drie avonden per week moeten uitgaan. De vadereer des laatsten nadert het nulpunt.

Bovendien heeft de eéne vader-met-eere toch weer meer gaven daarin dan de andere, die het toch óók met eere is.

Zoo komt het, dat *mijn* vader-eere toch weer heel anders is — en minder of meerder — dan die van een ander.

Hier past het woordje *mijn* — hier specialiseert zich ons gevoel voor eere in 't algemeen tot gevoel voor *eigen* eer, voor 't bewaken en beschermen van wat *mij* persoonlijk tot eere is.

En hier is het ook niet misplaatst om de *eere* te vermeerderen en vast te houden voor zich, even zooals men de schoonheid in eigen kleed en het recht in eigen zaken betracht.

Zoo gezien kunnen we 't woord „eergevoel” ook in de opvoeding nemen in den gangbaren zin — in den zin dien 't spraakgebruik er aan gaf — dus als gevoel voor *eigen eer*.

Als dan maar vast staat, dat het gevoelen voor „*de eer die van God is*”, en voor de eer onzer ouders, en voor die van „den Koning”, van het volk, van de familie, van het huisgezin, van de zwakkeren en van „een iegelijk” daarbij is als het breede korenveld, waartusschen de halm van eigen eer gaaf en ongemerkt, „als vanzelf” kan opschieten.

Als dan maar vast staat, dat de zorg voor dit korenveld meteen de verzorging van dien „eigen” halm is.

Als dan maar vast staat, dat een „*Zelfontwikkelingscursus in Eergevoel*” gelijk zou staan met een modeprent voor fatten, met een belastinggids voor lieden die door de mazen der wet willen duiken en met een „*Cursus in Prestige*” voor lijdens aan hoogmoedswaan. Want in al deze dingen heeft het „zelf” een plaats waar het niet behoort.

Als dan maar vast staat eindelijk, dat het wegwerpen van mijn eigen eere even dwaas en slecht is als het aandoen van eere die mij niet past en niet toekomt.

Hebben kinderen óók eere?

Dat is ook een vraag! Onze eeuw is immers wel genoemd: „de eeuw van het kind?” Zoover hebben de „Vaders” het nog niet gestuurd, dat de eeuw naar hen genoemd werd!

Dan zijn er zware boekdeelen geschreven en karrevrachten van kleinere boekjes en wagens vol tijdschriften over kinderverzorging en opvoeding. 't Is niet alles *eere* voor 't kind, wat daarin staat, maar toch wordt er veel heerlijk van kinderen verteld.

Dan is er de eere van de aandacht te mogen trekken in bijna ieder gezelschap van groote menschen; Vooral als deze niet goed weten wat ze zeggen zullen, staat klein Jantje in 't middelpunt der belangstelling.

Ook is er voor verscheidene kinderen de eer van op zijn wenken bediend te worden en bij oogenblikken 't heele huis te „regeeren”.

En op het Eerste Nederlandsch Paedagogisch Congres heeft het kind algemeen de eere ontvangen die men het in onzen tijd geven wil.

Eén spreker, die het belang verdedigde van „nogal straffe leiding”, van gebonden worden door de *leerplichtwet* op school tot het 14e jaar, van „meer gebondenheid voor het volkskind opdat het lezen, schrijven en rekenen vooral *goed* leere”, („want nu kent de groote massa van het volk dit niet eens goed, zeide hij), deze spreker, die dit alles wenschte ter wille van de *maatschappij* én terwille van de persoonlijkheid van het individu, was tóch zoo beleefd te vragen of 't *kind* niet liever een nogal straffen, rechtvaardigen meester had, dan één die alles maar in 't honderd liet loopen. En ook vroeg hij of 't kind toch niet liever leiding, liefst nogal straffe leiding, bij 't spel wilde, dan vrij te mogen spelen.

En ook „smartte het hem”, dat de kindertjes op de Chr. scholen „dogma's” moeten slikken, die hun ouders hen zoo maar zonder verbod van den Staat mogen ingieten. Hij wist zeker, dat ze liever vrij bleven van „dogma's” om *later* hun eigen richting zelf te kiezen*). Alle eere aan het Kind.

Zoo vraagt zelfs Mussolini aan de kindertjes of ze 't nu niet fijn vinden in Italië — en de Sovjet richt Staatskinderhuizen in en vraagt of ze 't zoo niet heerlijk vinden en of ze niet alles op 't spel willen zetten dat later alle volken de zegening van 't Bolsjewisme mogen genieten.

't Is de eere van het kind, vastgelegd in deze spreuk: „Wie 't kind heeft, heeft de toekomst”.

*) Verslag van het Eerste Nederlandsch Paedagogisch Congres, pag. 112—115. Rede van Prof. Bongers.

Ja, onze eeuw geeft aan 't kind veel eere. Wat ik zoeven opnoemde is er slechts een klein proefje van. 't Is ook een mengelmoes. Er is veel dwaasheid bij en men behoeft geen Nurks te heeten om te pruttelen tegen de ongepaste eere, die men 't kind toebrengt. Maar — afgezien van dwaze kindervereering is er in onzen tijd toch ook heel wat gezegd en gedaan, dat van *echt gevoelen voor de eere des kinds* getuigt.

't Is niet gemakkelijk om waardeering van de echte, van God gestelde *kindereere* door de paedagogische richtingen te onderscheiden van de valsche verheffing van het kind door den revolutiegeest.

Iemand die zich ergert aan het gewichtig doen van enkele overdreven menschen met het „Montessorikind”, zou zich allicht bijzonder thuis gevoelen bij Prof. Bonger. En toch is het eerste betrekkelijk onschuldig tijdverdrijf waar ten slotte ieder om lacht (ook degenen die Montessori waardeeren kunnen). En wat Prof. Bonger wil is van zeer gevaarlijke revolutionaire strekking.

't Ergste kwaad van kindervereering — het ergste geval van aan een kind *eere geven die het niet toekomt* — is wel, dat men de kindertjes leeren wil, dat ze zelf hun godsdienst moeten kiezen. Want dat is de eere *van God* rooven en aan een kind geven. 't Is Gods eere. dat *Hij* zeggen zal, hoe we Hem dienen zullen.

En ook is het *onteerende kinderexploitatie* als men terwille van den Staat, de Maatschappij of den Dictator hoopt en vermoedt en het er op toelegt, dat de kinderen . . . de „straffe leiding” zullen kiezen boven de kinderlijke vrijheid. Natuurlijk wenscht men daarbij „het behoud der persoonlijkheid van het individu”. Ook de tirannen hielden van persoonlijkheden, ook Mussolini kweekt ze graag aan. Als ze maar in „Staatsdienst” komen bij hem.

Op deze manier hebben tyrannen vaak *macht* gekregen. De menschen kozen zelf liever de eer van vrij straffe leiding boven de eere van de vrijheid. En dan werd de *eere* van het individu geofferd voor den gloriejke. Zoo ging de *eere* van Frankrijks zonen op — en ook bijna geheel onder — in de soldatenglorie onder de vaandels van Napoleon.

De dwaze kindervereering bij een theevisite hier en daar op een „allergenoeglijkste” paedagogische samenkomst moet ons niet zóo doen schrikken, dat we blindelings de eere onzer kinderen aan deze *nieuwe* revolutionaire richting in handen zouden spelen.

Wat het grondbeginsel betreft staan ze precies gelijk. Het kind moet zijn eigen eere kiezen. En dan kiest het natuurlijk wat de

leiders willen. Daarom vindt het „Montessori-kind” zijn eere in „echt Montessori-kind zijn” en het fascistenkid roemt zijn stramme leiding, en het Bolsjewiekenkind roemt de Sovjetzweep als zijn ideaal. Zoo gingen de jonge Spartanen vroeger prat op de beperking hunner vrijheid en offerden gaarne alle persoonlijke eere op om de soldateneer. En zoo *roemen* (!) soms vaders er tegenwoordig op, dat ze vroeger, op een intellectualistische drilschool hun *kinder-eere* zagen tanen maar in de eere van een rapport met hooge cijfers ruim voldoening (sic) vonden. Zoo hebben ook de „fabrieks-kinders” er in geroemd, dat ze van ’s morgens zóo vroeg al op ’t fabriek waren . . . en „dat ter kop zoo gloeide” van hoofdpijn, . . . maar dat je leerde werken, en dat die kinders van tegenwoordig nergens meer voor deugen as om rond te loopen slenteren.

Waar de menschen al hun *eer* in stellen.

Ook aan ’t kind zelf moeten we maar niet vragen, wat zijn „eere” is. Waar ze „hun eere in stellen” dat is vaak in waaghalzerij, ijdeltuiterij, of . . . erger, in hun ongehoorzaamheid en wat ze wel durven of . . . wat ze wel moesten lijden. ’t Is daarmee net als bij de „groote menschen”: Waar je ze op hoort roemen als iets, dat *zij* voor eigen eere aanzien, is niet zooveel bijzonders, en heel vaak iets buitenissigs.

En toch *is* er zooveel menscheneere —

en er *is* ook heel wat kindereere.

Maar er wordt niet op gestoft,

het blijft verborgen,

maar ’t is kostelijk.

En onder het onkruid van „ijdele eer” verscholen kan het nóg zijn, waar wij ’t niet meer dachten te vinden.

En ook bij ’t kleine kind, dat met zijn zandscheppertje speelt, is kindereere, ook al „staat het niet op zijn eere”.

En voor die eere, die kostelijk is, hebben de menschen toch ook gevoel. De een meer, de ander minder. Ze weten het vaak zelf niet en noemen het zelden hun *eere*. Om het te vinden moet ge niet bij voorkeur gaan naar menschen die „in eere” zijn en geëerd worden — daar is o zoo licht ijdele eer er overheen gegroeid.

Dat kostelijke eergevoel heb ik eens bij iemand zóo zuiver zien uitkomen, dat ik nu na twee en twintig jaar er nog met bewondering over denken kan. Eigenlijk heeft dat vooral mij

geïnspireerd voor den opzet van dit geschriftje. Daarom heeft het zin, dat ik het even vertel.

Hij was bedelaar.

Neen zeg nu niet dat verachtelijke „maar” er tusschen. Want hij was het — voor zoover dat mogelijk is — met eere. 'n Kort, kaarsrecht mannetje, plat rond petje op steil gehouden hoofd, strenge militaire trek in 't gelaat en een altijd in dezelfde plooi gehouden ernstige mond. Hij droeg een groen verschoten zwart lakensche jas en broek, netjes heel, behoudens op een keer een ingescheurde jaszak (dat kan ieder wel eens overkomen, niet waar). Rechte beenen, rechte rug, rechte lijnen in 't gezicht en een groote groene paraplu altijd rechthoekig op al die rechte lijnen onder den linkeroksel geknepen. Deze paraplu ontbrak nooit. Ook niet in den zomertijd als er scheuren in den grond waren van de droogte.

Iederen Dinsdagmiddag, precies op 't zelfde uur zagen we hem langs het voetpad stappen dat van Grootvaders boerderij door het veld naar den straatweg lag. De arbeiders waren hem niet zoo bijster gezind — 't was immers maar een bedelaar — hij kwam zoo gemakkelijk aan den kost vonden ze. Maar hun knorrig of van uit de hoogte gegund groeten kreeg van zijn kant een „goeden middag mannen!” waarbij iedere lettergreep even lang werd uitgesproken. En als ze spottend riepen: „Hei, verwacht jij regen vandaag?” dan antwoordde hij onverstoorbaar op zijn gewonen toon: „'t Was wenschelijk, dat het eens regende, het is erg dróóg voor de vruchten”.

'k Hield wel van dat mannetje — en als jongen van 16 jaar ging ik eén keer eens een eindje met hem mee en praatte hij over 't weer — net als een arbeider. Ik heb daar iets vreemds in gevonden. Bedelaars zijn anders op 't platteland echte paria's. Niemand gaat met hen mee wandelen. Ze zouden er ook niet op gesteld zijn.

Wat was dat toch, dat hem — op zulk een sociaal laag niveau desnietegenstaande die opmerkelijke *eere* gaf, die erkenning af-dwong? Wat had die man dan nog voor *eer* die hij op hield?

Door een klein voorval vond ik de oplossing van dit raadsel van een bedelaar met onmiskbare eere en met eergevoel.

Op een warmen middag ontmoette ik hem op den straatweg. Hij kwam op me toe en haalde uit den zak van zijn armoedig jasje met z'n korte grijpvingers vier pruimen — ze dropen van 't sap — en stopte die in mijn handen met de woorden: „Toe jongen, neem deze pruimen, ik heb er zoóveel gekregen dat ik

ze niet óp kan — en 't is toch zonde van de kostelijke vruchten om ze weg te gooien". „Kóstelijke vruchten", 'k hoor het hem nóg zeggen.

Ik was allesbehalve begeerig naar de druipende dingen — 'k durfde toch niet afslaan, want hij had gelijk — 'k stond bedremmeld met de „kostelijke vruchten" in m'n handen. De situatie was ook zoo gek: 'n boerenjongen die pruimen at zooveel hij wou, kreeg hier van een bedelaar vier natte pruimen uit zoo'n viezen jaszak . . . en toch . . . de boerenjongen zei spontaan: *dank je!* Want „eer is teer" voelde hij.

Ook de eer van een bedelaar nog.

En de man had gelijk. Boerenmensen leeren vroeg niet met vruchten te smijten. „Kostelijke vruchten", dat wàren het.

Maar toen kwam er strijd tusschen de eigen eer van nooit iets eten dat „onrein" was en de eer van den bedelaar — en toen stapte de jongen voort en de bedelaar ging zijns weegs. En een heél eind verder keek de jongen om of de bedelaar niet keek — hij zou zich geschaamd hebben, maar toen voor de eer van den bedelaar geen gevaar meer dreigde, toen gooide hij de pruimen tóch maar weg, hoewel ze bij nader bezien en na 't afdrogen er *niet* vies uitzagen.

En ik weet nu nog heel goed hoe dat wegwerpen gepaard ging met spijtgevoel — want de man zorgde voor de *kostelijke vruchten*, en ik wierp ze weg.

Hier was een man, bijna zonder eere, de bedelaar, die de heerlijkheid van vruchten wist te eeren, die gevoel had voor de *eere* van die dingen, die gevoel had voor de *eere* der arbeiders, die een jongen in eere hield door datzelfde gevoel ook bij hem te verwachten. — was 't wonder, dat hij zelf eere afdwong al had hij dan géén „eerzaam" beroep. Midden in dat leven van sociale oneere was daar tóch iets moois opgebloeid. En dat eergevoel over zichzelf stond in zeer nauw verband met zijn eeren van arbeiders en landvruchten in droogte en van „kostelijke vruchten".

Ware kindereere, dat is, als klein menschenkind, naar Gods Beeld geschapen, nu ook voor Hem de knieën te buigen en Hem te gehoorzamen en Zijn *genade* te vragen als bangheid om zonde benauwt.

Dat is kindereere, met Vader en Moeder mee te mogen gaan naar de vergadering der gemeente van Christus.

Dat is kindereere: de ouders te eeren in liefde-die-ervulling-der Wet-is.

Dat is kindereere: te doen zooals dat kind, dat Jezus stelde in het midden der discipelen, dat „zichzelve vernederde” tusschen al die groote mannen waartegen het hoog opzag. (Zoo iets is voor oudere discipelen van Jezus onder elkaar nóg eere. Matth. 18 : 4a 1 Petr. 5 : 6).

Dat is kindereere als 't knaapje „geraakt” is, omdat ze wat van z'n vader zeggen — als 't meisje schreit omdat ze wat leelijks van haar groote zus vertellen.

Dat is kindereere als 't kleutertje lief aan 't spelen is, als 't schoolknaapje zorgzaam en ijverig zijn opstelletje neerpent.

Dat is kindereere als 't kleine menschenhart in spanning is, tegen dat die moeilijke les moet opgezegd worden, — als het zich schaamt voor het straf krijgen, als het blij is met een prijsje, of met een woord van lof.

Dat is kindereere als het kind zich verblijdt in z'n mooie pen-teekening, die hij op een armlengte beschouwt.

Dat is kindereere, als het kind „in-zit” in z'n werk en als het vroolijk stoeit en pret maakt en als het speelsch ernstig bezig is in zijn spel.

Overal waar het kind zich echt gedraagt *als kind* volgens Gods ordinanties voor het kinderleven en luistert naar Zijn geboden die ook voor 't kind gelden,

overal waar de echte natuurlijke groei en bloei van blij kinderleven is —

en vooral daar waar door Gods genade een groot worden en toenemen in wijsheid is —

en bovenal waar een toenemen is in genade bij God — daar is kindereere.

En overal, waar bij ouders en andere opvoeders en onderwijzers en onderwijzeressen een liefdevol opmerken is van *deze kindereere* —

en een zorg met opmerkzaam hart om deze kindereere te beschermen —

en een ijveren tegen alles wat 't gevoel voor die kindereere zal afstompen (onverschillig of dat dan geschiedt door een pochans die er op stoft dat ie „z'n les niet kent” of door een revolutionaire schoolrichting onder vigueur van „leerplichtwet” en „algemeene ontwikkeling” en „staatsbelang”)

en overal waar menschen en kinderen voorbeeld geven van

het gevoelen voor de eere van de dingen, van de menschen en van God — daar is *opvoeding tot eergevoel*.

En overal waar kinderen onderwezen worden dat God de eer toekomt (niet in een algemeen zinnetje of door 't roepen van Soli Deo Gloria, maar toegepast in 't leven in concrete gevallen)!

en dat God het 5e gebod eischt,
en dat de Overheid Gods Dienaresse is
en dat ieder volk eigen eere ontving

en dat iedere familie en iedere levenskring *eigen soevereine* rechten en eere van God ontving, die ook beschermd moeten worden tegen de valsche revolutieleer van Staats- of Sociologische Souvereiniteit over alles. . . .

en dat er ook *niemand* is zónder eere, zelfs niet de „bedelaar” die voorbij de school komt als vrij Nederlander, die niet mag nagejouwd worden —

en dat de Heere wil, dat wij aan „zwakkeren” juist eere zullen geven en armen zullen zien als maaksel Gods en God zelf als *Rechtvaardige Rechter* die ook der ellendigen *eere* wreken zal op de eere-roovers . . .

overal waar dat onderwezen wordt, *daar wordt onderwijs gegeven in de grondbeginselen van het eergevoel*.

Het leven van dag tot dag — ook het schoolleven als leer- en werk-gemeenschap van vele kinderen, zorgt nu wel voor de praktische toepassing van dat eergevoel.

Het eere rooven door schelden komt in deze kleine maatschappij vaak voor en wordt ook vaak gewroken. Totdat het vechten uitkomt en de bestraffing volgt voor het aannemen van de *eere des wrekens*, die bij den Meester berust. „Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft den toorn (om persoonlijke belediging) plaats” geldt ook voor hen. Ze mogen het „overgeven”.

Een eerezuchtig kind heeft dat snel gevat en loopt nu *om zich te wreken* naar den Meester, die recht doet over eerroof. Maar de Meester doorziet hem en noemt dat „klikken” wat den hoogmoedige in *schande* brengt onder z'n kameraden zoodat hij in plaats van eere nog den naam „klikker” oploopt.

Een ander kan zich niet neerleggen bij de smaadheid, die een kameraad hem aandeed — maar *vreest* zich te wreken en vreest ook dat hij voor klikspaan wordt aangezien — en kiest wijselijk de derde mogelijkheid om het zoo maar te laten en lacht 'n

beetje pijnlijk mee — allicht is het straks door allen vergeten.

Maar als er dan één háát — en telkens weer treitert — dan klaagt de in zijn eer „geraakte” het aan zijn Moeder. En dan neemt Vader zoo noódig maatregelen, maar ook wordt het voorbeeld van den Heiland in zulke gevallen terecht voorgehouden, die het „overgal” aan „Dien die rechtvaardiglijk oordeelt”. (Jac. 2 : 23).

Flink optreden, eere vasthouden, de kaas niet van 't brood laten halen, voor zijn eer waken, 't is alles noodig en goed en de meesten doen het spontaan in dat kleine-menschen-maatschappijtje. Een enkele moet eens aangezet om wat flinker en niet zoo sullig of kinderachtig of bang te zijn.

Maar er leeft ook *haat* in jonge harten reeds.

En in die gevallen wordt het echt lijden.

Die andere kwestietjes zijn incidenteel.

Hier is het venijnig voortgaand leed doen en *in zijn eer* te na komen. Juist dit eer schenden (de eer van z'n vader of moeder, familie, kleding, woning, beroep van vader, lichaamseere van gebrekkigen, typeerende kenmerken, opvallende bijzonderheden — 't is een zeer breed terrein waarop straatjongens hun scheldwoorden zoeken en ze doen dat vaak met meesterlijken greep!) juist dit eer schenden is onder kinderen het eerste en leelijkste dat ze mekaar aandoen, als ze hâten.¹⁾

En ze voelen het: getuige het spreekwoord vol ressentiment: „*schelden* doet me geen zeere, maar *schoppen* moet je is probeere!” dat bij ons in mijn schooljaren gezegd werd door de lijdende partij tegen 'n gevreesden tegenstander.

Hier is „aanbrengen” door anderen *recht vragen*.

En als 't niet anders kán moet het worden: ootmoedig overgeven aan Dien die rechtvaardiglijk oordeelt en dragen van 't leed en . . . . bidden voor den vijand. Dat is de weg ons door Gods Woord gewezen. Dien weg moeten we onze kinderen ook in concrete gevallen durven aanwijzen. Wat óns niet ontslaat van den *plicht* om *recht* te doen zooveel in ons vermogen is.

Gekwetst eergevoel moeten we toch nooit met „vrome” praatjes negeeren. Een goede naam is beter, is kostelijker nog, dan goede olie. Eer-roof is ook onder kinderen reeds een *erg* iets.

Maar niet enkel de kameraadjes, ook ouderen kunnen eer-roovers zijn.

De *vader* die zijn kind leert stelen, die ze leert vloeken en

¹⁾ Laten we haat toch steeds met dien vreeselijken naam noemen en er geen doekjes omdoen. Maar óók onderscheiden van incidenteele botsingen tusschen die mekaar lief hebben.

oproerig praten, die ze brutale boodschappen meegeeft naar school;

de *Moeder* die de vrouweener niet hooghoudt in haar praten over anderen;

de *meester*, die een tekening, daar 't kind blij mee was, verscheurt, omdat er een vlek op den rand viel (vlekken is zoo slordig en als iemand het ziet, komt dat de eere des meesters te na) kan er ook een voorbeeld van zijn;

de *juffrouw*, die een intellectueel niet sterk kind voor „ezel” scheldt;

die *schoolrichting* die van onze kinderen wil maken: apen die geleerde kunsten leeren vertoonen, papegaaien die wetenschap in de zooveelste verdunning weergeven, kuddedieren die precies allemaal 't zelfde moeten doen en kunnen en weten (algemeene ontwikkeling als hét grondbeginsel der school en dat door de Leerplichtwet aangeschroefd en door de Onderwijswet precies voorgeschreven vanwege den Staat)

Maar — gelukkig — er is ook onder de menschen nog zeer veel waardeering voor kindereere op te merken.

Er is door Gods genade nog veel gevoel voor de eere des kinds, voor de heerlijkheid van het kind-zijn. Wee! als dat wijkt voor de Farizeeuwsche toespitsing der „Wet” (Jezus Sirach, Boek der Wijsheid. Hoofdst. 30 : 1, 9—12) die hem de lendenen wil breken in zijn jeugd

Daartoe heeft God het kind niet gesteld in ons midden.

Wee! als de Revolutie (in Bolsjewistischen of in Fascistischen vorm, dat is om 't even) ze onder haar beslag neemt.

Wee! als het „Intellectualisme” zijn doodenden adem over de kindereere van spontane belangstelling voor al de groote werken Gods en van blijdschap in al den arbeid dien God hem geeft doet gaan zoodat ze blasé alleen maar „leeren” voor een examen, maar niet omdat het zoo belangwekkend is.

Maar er *is* vooral onder de gewone eenvoudige menschen die niet aangestoken zijn door de *ijdele eer* voor hun kinderen (en dat moest bij de kinderen Gods toch zeker wel 't minste zijn) nog veel waardeering van echte kindereere.

Kinderen met *veel* eere op dit gebied werden van oude tijden af geëerd.

Zoo wies Samuel op en werd gaandeweg aangenaam bij de menschen. (1 Sam. 2 : 26)

En ook van den Heere Jezus, die later door de zoekers van

ijdele eer in Nazareth naar 't leven gestaan werd en die door zoekers van *eigen* eer (Joh. 5 : 44) is gekruisigd, staat geschreven dat Hij in zijn jeugd als kind *toenam in genade bij de menschen*. Zal Hij daarvoor ongevoelig geweest zijn?

Die eere vast te houden, daarover te waken metterdaad, niet door op de teenen te gaan staan, maar door de eere te zoeken die een *kind* toekomt en die hem als *dit* kind toekomt, dat is de taak van het *eergevoel*.

En dat groeit als de *enkele halm* temidden van het heerlijke korenveld.

En zoo zal onder Gods genadig bestel de eigen eere niet grooter en hooger worden „gevoeld” dan behoorlijk is en de on gepaste eere worden afgewezen en de ons niettoekomende eere gebracht worden aan hem dien ze toekomt.

Ja zelfs zal eigen eere bij de menschen *soms* worden geofferd voor hoogere dingen: Paulus predikte „door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht”.

En ook de Heiland stelde niet zichzelf boven alles maar gaf zijn eere (= ziel vgl. Ps. 30 : 13.) over om ons van onze schande te zuiveren en onze schuld bij God te verzoenen opdat we niet beschaamd zouden staan voor Zijn Gericht.

Wie (bijv. bij smaadheid om Christus wil en bij vervolging om Zijns Naams wil) zijn eer liefheeft boven de eere van Zijn Heiland is Zijns niet waardig. En die *dit kruis* (dat mij reeds heel vroeg als kind in orthodoxe omgeving tegenkwam) niet op zich neemt om Hem na te volgen in het eeren van God *boven alles*, die is Zijns niet waardig.

Die het dóet, als 't *moet*, en dat kostelijk geschenk Gods — de eere — opgeeft voor de menschen, die mag in de H. Schrift lezen: „die Mij eeren, zal Ik eeren”. (1 Sam. 2 : 30).

En verder in den gewonen maatschappelijken omgang is altijd ten opzichte van de *eigen* eere te bedenken de raad, dien Jezus zijnen discipelen gaf: zichzelf te vernederen maakt den weg vrij voor eventueele *eervolle* verhooring. Daarom, zet u op de laatste plaats bij den maaltijd.

Dat is *wellevenskunst*.

Voor al onder broeders en vrienden mogelijk.

Maar dan toch zéker zonder gevaar te betrachten onder de discipelen van Jezus en in de Christelijke school.(?)

Er is ook een domme betrachting van deze woorden die niet ongevaarlijk is, bijv. dat iemand uit „geraaktheid” op de laatste plaats gaat zitten. Maar er kan ook gevaar zijn omdat de brutale heerscht en „gezien” is en de bescheidenheid niet meer als eere wordt gezien en de man die echt op de laatste plaats zit daar *blijft* ook. Zoo bijv. in die school waar de roemzuchtigen en de vleiers en de „knappen” den toon aangeven — waar *weten* meer geacht wordt dan de *waarheid* zelf en examen doen gezien wordt als *doel* voor alle schoolkennis.

In zulke tijden moeten de eenvoudigen dapper zijn en 't gevaar trotseeren en tóch doen wat de Heere zegt en toch hun onderwijs en schoolinrichting naar Gods Woord bepalen — opdat het doortrokken worde van dat fijne *Christelijk eergevoel* dat de H. schrift leert: dat *bescheiden staan op eigen plaats* en dat *gevoelen voor de eere die van God is* en *voor de eere die God aan ieder mensch gaf*.

„Doet geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de een den ander uitnemender dan zichzelf”. Fil. 2: 3. Er zijn momenten dat die „ander” een bedelaar is of een kind — dat die ander ons verrast door de eere die God hem gaf.

Want *Hij* verhoogt — en vernedert — dien Hij wil. En Hij ziet den persoon des menschen niet aan. Zooals de menschen, ja ook nog vaak de Christenen onder elkander, wel doen.
